

SOCIALLY RESPONSIBLE LEARNING AS A TEACHING ELEMENT

DRUŠTVENO ODGOVORNO UČENJE KAO ELEMENT NASTAVE

RAUKER KOCH, Marina; TOMLJENOVIC, Ljerka & BRUSIC, Antonio

Abstract: *Corporate social responsibility is an increasingly common approach to conducting business by different companies, and one of the important goals of high educational institutions is to align programs with social needs. This paper describes the method in which socially responsible elements are included in teaching activities for the purpose of gaining knowledge in the course Building multimedia systems. Namely, topics of students' project focused on encouraging blood donation and children's safety in traffic. The whole process of active teaching is described using the example of making a video that encourages blood donation, which was promoted on the occasion of Blood Donor Day in Primorje - Gorski Kotar County.*

Key words: *socially responsible learning, active teaching, multimedia*

Sažetak: *Društveno odgovorno poslovanje predstavlja sve češći pristup poslovanju različitih tvrtki, a jedan od važnih ciljeva visokoobrazovnih institucija je i usklađivanje programa s društvenim potrebama. U ovom radu opisan je način na koji su u nastavne aktivnosti uključeni društveno odgovorni elementi u svrhu stjecanja znanja na kolegiju Izgradnja multimedijских sustava gdje su studentski radovi rađeni na teme poticanja darivanja krvi i sigurnosti djece u prometu. Cijeli proces aktivnog poučavanja opisan je na primjeru izrade video uratka kojim se potiče darivanje krvi promoviranog na obilježavanju Dana darivanja krvi u Primorsko – goranskoj županiji.*

Ključne riječi: *društveno odgovorno učenje, aktivno poučavanje, multimedija*

Authors' data: Marina, **Rauker Koch**, prof., Polytechnic of Rijeka, Vukovarska 58, Rijeka, mrauker@veleri.hr; Ljerka, **Tomljenović**, dr. sc., Polytechnic of Rijeka, Vukovarska 58, Rijeka, ljerka@veleri.hr; Antonio, **Brusić**, bacc. inf., Polytechnic of Rijeka, Vukovarska 58, Rijeka, abrusic@veleri.hr

1. Uvod

U posljednje vrijeme posebno se ističe važnost društvene prepoznatljivosti i pozitivnog društvenog utjecaja visokoškolskih obrazovnih institucija. Valorizira se njihov društveni angažman kroz djelovanje svih dionika na različite načine; rezultatima znanstvenog i stručnog istraživačkog rada, projektima sa širom društvenom zajednicom, poticanjem volontiranja i humanitarnih aktivnosti, uvođenjem sadržaja društvenih potreba u kurikulum itd. Usklađivanje programa u visokoškolskim institucijama s društvenim potrebama može se provesti i bez sadržajnih izmjena samih kolegija odnosno u kolegijima koji svojim inicijalnim ishodima učenja nisu povezani s društvenim potrebama.

U ovom je radu opisan način na koji se društveno odgovorno učenje integriralo u nastavu kolegija Izgradnja multimedijских sustava koji se izvodi na specijalističkom diplomskom stručnom studiju Informacijske tehnologije u poslovanju na Veleučilištu u Rijeci. Prijašnjih godina na kolegiju Izgradnja multimedijских sustava studenti su na projektu izrađivali više različitih multimedijских elemenata uporabom raznih alata na temu po izboru. U akademskoj godini 2018./19. prvi puta studenti su birali između ponuđenih skupina društveno odgovornih tema vezanih uz sigurnost predškolske djece u prometu i poticanje darivanja krvi. Između niza studentskih radova, video o poticanju darivanja krvi iskorišten je na niz načina za promociju ove humane aktivnosti.

2. Društveno odgovorno učenje

Društveno odgovorno poslovanje postalo je nezaobilazan element poslovanja u poduzećima različitih profila pa tako i u obrazovnim ustanovama gdje se društveno odgovorni ciljevi mogu postići društveno odgovornim učenjem. Studenti osim stručnih znanja i vještina koje stječu tijekom visokoškolskog obrazovanja bi trebali naučiti kako funkcionira zajednica, s kojim se problemima suočava, bogatstvom njezine raznolikosti, potrebom individualnog ulaganja vremena i energije za poboljšanje života u zajednici, a prije svega važnosti društvenog rada na rješavanju problema zajednice [1].

U kontekstu društveno odgovornog učenja spominje se model *service – learning* koji se definira kao oblik iskustvenog obrazovanja koji integrira značajne društvene usluge u kurikulum, a sadrži dva elementa uključivanje zajednice (*services*) i rezultate tog uključivanja (*learning*) [2]. U [3] se za ovaj model predlaže uporaba sintagme „učenje zalaganjem u zajednici“ i uspoređuje ga se s praktičnom nastavom i volontiranjem koji se razlikuju prema ishodima učenja, usmjerenosti i odnosu prema zajednici; dok je kod volontiranja naglašena usmjerenost prema zajednici, a u praktičnoj nastavi na studenta, kod učenja zalaganjem u zajednici ona je uravnotežena.

Dva su oblika učenja, međusobno povezana, koja se javljaju pri učenju zalaganjem u zajednici: transakcijsko i transformacijsko učenje [4] [5]. U transakcijskom je naglasak stavljen na razvoj kognitivnih vještina studenata i usvajanje znanje, a kod

transformacijskog je student zajedno s nastavnikom i društvenim okruženjem nositelj društvene promjene [4] [5].

Problem predstavlja i uključivanje visokoobrazovnih institucija koje je teže postići na zadovoljavajući način nego što bi se moglo pretpostaviti, jer nisu svi idealistički raspoloženi za dodatni angažman koji je potrebno uložiti u ovaj oblik učenja [6]. Motivacija za uključivanje može biti spoznaja o benefitima koje društveno odgovorno učenje može donijeti visokoobrazovnoj instituciji, na način koji ovisi o kontekstu u kojem se odvija [6].

U nastavku ovog rada opisan je primjer društveno odgovornog angažmana studenata kroz redovitu nastavu na Veleučilištu u Rijeci.

3. Implementacija društveno odgovornih tema u nastavu

Implementacija društveno odgovornih tema u nastavu ne traži izravnu povezanost navedenih tema s kurikulumom u koji se uklapaju. U ovom slučaju se na studiju iz područja informatike, i kolegiju koji svojim ishodom učenja ni na koji način ne ukazuje na povezanost s društvenim temama, vrlo uspješno realiziralo društveno odgovorno učenje.

Društveno odgovorne teme primijenjene su u izradi studentskih projekata na kolegiju Izgradnja multimedijских sustava na kojima su studenti imali zadatke izrađivati različite multimedijске elemente (grafiku, tekst, video, animaciju, zvuk) i implementirati ih u jedan multimedijски sustav s ciljem upoznavanja svih elemenata, koraka, postupaka i alata u njegovoj izradi. Kako bi njihovi radovi imali potencijala za praktičnu primjenu birali su između dvije društveno odgovorne teme: *sigurnost djece u prometu* i *poticanje darivanja krvi*.

Obradom tema iz sigurnosti djece u prometu studenti specijalističkog diplomskog studija Informacijske tehnologije u poslovnim sustavima uključili su se u projekt Prometnog odjela i Dječjih vrtića Rijeka. U okviru toga projekta jedna od aktivnosti je i uključivanje studenata završnih godina studija u program suradnje kroz nastavu iz kolegija Sustav sigurnosti cestovnog prometa, a ogleda se u izradi projekata prometnih poligona, edukativnih materijala za roditelje i djecu te sudjelovanje u edukativnim radionicama. Ovo je još jedan primjer uspješne implementacije društveno odgovornog učenja u nastavni proces na drugom kolegiju. Iz ovog primjera je vidljivo da odabir društveno odgovornih tema za studentske projekte, seminare i završne radove je primjenjiv na različite kolegije, ne samo iz područja informacijskih tehnologija, već i prometa, ali i ekonomije, agroturizma, telematike i dr., što je u planu poticati i u budućnosti.

Kao prednost ovog pristupa poučavanju može se istaknuti velik interes studenata za predložene teme, praktična primjena u široj društvenoj zajednici i doprinos prepoznatljivosti visokoobrazovne institucije. S druge strane, ukoliko unaprijed nije postignuta suradnja s nekim iz zajednice bit će teže ostvariti praktičnu primjenu studentskih radova, što je cilj društveno odgovornog angažmana.

Veleučilište u Rijeci prepoznalo je značaj suradnje s različitim tipovima institucija koje nisu direktno povezane s profilima koji se educiraju na instituciji, a omogućuje

širi kontekst u obrazovanju studenata. Tako je obrada tema o poticanju darivanja krvi bila početak suradnje Veleučilišta u Rijeci s Društvom Crvenog križa Primorsko – goranske županije (DCK PGŽ).

Svi studentski radovi, i na temu darivanja krvi i temu sigurnosti djece u prometu, prezentirani su na nastavi i ocijenjeni u okviru kontinuiranog praćenja studenata. Društveno odgovorne teme dale su ovim studentskim radovima i dodanu vrijednost kroz potencijalnu mogućnost njihove praktične uporabe, ali i u osvješćivanju studenata o značaju doprinosa zajednici.

Prezentaciji studentskih radova prisustvovala su i predstavnice DCK PGŽ i video [7], rad studenta Antonia Brusića, uočili su kao prikladan za obilježavanje svjetskog dana darivatelja krvi koji je bio uskoro. Tom prigodom video je promoviran na konferenciji za tisak u Primorsko – goranskoj županiji [8]. Nakon promocije, video se koristio za promociju darivanja krvi na razne načine: objavljivan je na društvenim mrežama, prikazivan u javnom prijevozu Grada Rijeke i prije kino predstava. U nastavku je opisan proces nastanka izabranog videa „Daruj krv, spasi život“.

3.1. Izrada videa „Daruj krv, spasi život“

Prije same odluke o odabiru studentima su prezentirane obje teme. Kako bi se studentima približila tema darivanja krvi ravnateljica i stručna suradnica DCK PGŽ održale su za njih radionicu (Slika 1.) na kojoj su studente upoznale općenito s djelatnostima kojima se bavi Crveni križ s posebnim naglaskom na darivanje krvi i njegovu važnost, jer krv je jedini lijek koji se ne može proizvesti. Iako je nekim studentima priča o krvi bila neugodna i niti jedan do tada nije darovao krv, više od pola ih je potaknuto na odabir ove teme za svoje radove, a neke i na samo darivanje krvi.

Slika 1. Detalj s radionice o darivanju krvi

Izvor:

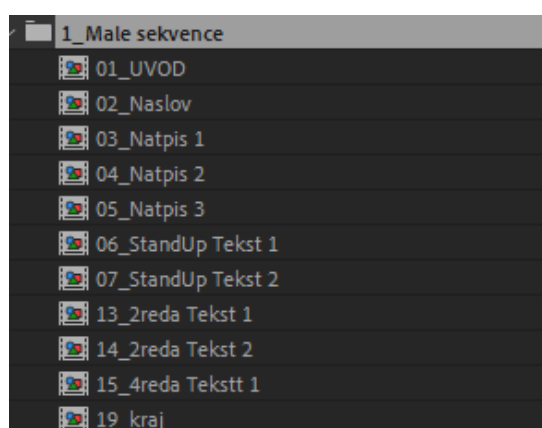
<https://www.facebook.com/veleri/photos/a.413298152073247/2111474028922309/?type=3> (12. travnja 2020.)

U prvom koraku izrade multimedijskog sustava studenti su imali zadatak napisati svatko svoj scenarij koji su analizirali primjenom multimedijске taksonomije kroz tri dimenzije: vrstu medija koja se koristi (tekst, zvuk, grafika, pokret), razina izražavanja kroz medije (elaboracija, reprezentacija, apstrakcija) i sadržaj (estetika, korisnost, kvaliteta, interaktivnost, područje, publika) [9]. Na temelju provedene analize studenti su scenarije doradili i detaljno razradili i unutar svojih *storyboarda* (Slika 2. prikazuje dio storyboarda studenta Antonia Brusića)

Slika 2. Dio *storyboarda* videa „Daruj krv, spasi život“

Za izradu izabranog videa „Daruj krv, spasi život“ student je koristio alat Cinema 4D za izradu animacija koje su integrirane u video, zajedno s ostalim elementima, alatom Adobe After Effects. Pozadina [10] i zvuk [11] preuzeti su s mrežnih stranica koje omogućuju njihove besplatno korištenje, a za logo DCK PGŽ dana je dozvola studentima za njegovo korištenje. Video se sastoji od 11 sekvenci (Slika 3.), a svaka od njih sastoji se nekoliko slojeva kojima se omogućilo preklapanje tekstova, grafike i pozadine (Slika 4.).

Slika 3. Sekvence videa

Slika 4. Slojevi

Animiranjem prijelaza između sekvenci i njihovim slaganjem, prema unaprijed pripremljenom *storyboardu*, nastao je konačni video. Video (<https://youtu.be/Lmm2yVD3DLI>) je izrađen u razlučivosti 1920 x 1080 dpi pri čemu se vodilo računa o računalnim resursima koji su bili na raspolaganju, a s ciljem postizanja što bolje kvalitete konačnog proizvoda (Slika 5.).

Slika 5. Kadrovi iz videa „Daruj krv, spasi život“

4. Zaključak

Korištenje društveno odgovornih tema u studentskim projektima pokazao se kao dobar pristup u poučavanju informatičkih sadržaja. Osim što su se teme pokazale zanimljive studentima, rezultat njihova rada našao je praktičnu primjenu u široj društvenoj zajednici i u isto vrijeme doprinosi prepoznatljivosti visokoobrazovne institucije. Ovaj primjer pokazuje kako se bez promjena u samom kurikulumu može vrlo kvalitetno implementirati društveno odgovorno učenje.

Na Veleučilištu u Rijeci razvijaju se i drugi projekti kojima se potiče društveno odgovorno učenje. U samom je radu već spomenuta suradnja s Dječjim vrtićima Rijeka na Prometnom odjelu, pokrenut je i projekt u suradnji s Primorsko-goranskom županijom „VeleRi Impact Lab“ kojemu je cilj da studenti primjenom stručnih znanja u okviru stručne prakse i/ili stručnih kolegija sudjeluju u rješavanju konkretnih „izazova“ koje im postavljaju organizacije iz sustava socijalne skrbi (npr. informatički sustav evidentiranja usluga i korisnika u centru za beskućnike, marketing kampanja za centar za rehabilitaciju koji uključuje i turizam za osobe s invaliditetom itd.). Na taj način studenti dobivaju priliku, osim stjecanja stručnih

znanja razvijati se i u smjeru osvješćivanja i aktivnog sudjelovanja u rješavanju društvenih problema.

Ovim se radom željelo pokazati kako se na vrlo jednostavan i za studente atraktivan način elementi društveno odgovornog učenja mogu integrirati u nastavni proces koji je u ovom slučaju rezultirao i širom društvenom dobrobiti. U budućnosti bi bilo zanimljivo provesti šire istraživanje na studentskoj populaciji u Republici Hrvatskoj s ciljem dobivanja povratne informacije o zastupljenosti društveno odgovornog učenja u nastavnom procesu i studentskim stavovima prema društveno odgovornim temama što bi moglo poslužiti kao smjernica visokoobrazovnim institucijama za poduzimanje daljnjih koraka.

5. Literatura

- [1] Jacoby, B. (2009). *Civic engagement in higher education: Concepts and practices*, John Wiley & Sons, ISBN: 978-0-470-38846-4
- [2] Mikelić Preradović, N. (2015). »Service-Learning,« *Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory*, pp. 1-6, ISBN: 978-981-287-532-7
- [3] Ledić, J. & Čulum, B. (2010.) Učenje zalaganjem u *Pristup zajednici-integracija visokoškolske nastave i zajednice u procesu obrazovanja društveno odgovornih i aktivnih građana*, *Revija za socijalnu politiku 17.1*, pp. 71-88, ISBN: 978-953-7720-20-9
- [4] Cajner Mraović, I. & Pavlović, V. (2019). Učenje zalaganjem u zajednici: iskustva i interesi studenata u Hrvatskoj,« *Zbornik sveučilišta Libertas*, pp. 179-202, ISSN 2584-5055
- [5] Winchester-Seeto, T.; McLachlan, K.; Rowe, A. & Solomonides, I. (2017). »Transformational learning – possibilities, theories, questions and challenges,« *Learning Through Community Engagement*, ur. Sachs, J. i Clark, L., *Singapur: Springer.*, pp. 99-114, ISBN: 9789811009976
- [6] Bennerworth, P.; Čulum, B. & Farnell, T. (2018). Mapping and critical synthesis of current state-of-the-art on community engagement in higher education, Institute for the Development of Education, Zagreb
- [7] A. Brusić, »DCK PGŽ,« 14. 6. 2019. Dostupno na: <https://www.dck-pgz.hr/2019/06/14/svjetski-dan-darivatelja-krvi-3/>.: *Pristup*: 14 travanj 2020.
- [8] Primorsko - goranska županija, Dostupno na: https://www.pgz.hr/Arhiva_novosti?newsid=5763. *Pristup*: 12. travanj 2020.
- [9] Heller, R.; Martin, C.; Haneef, N. & Gievsk-Krliu, S. (2001). Using a theoretical multimedia taxonomy framework, *Journal on Educational Resources in Computing (JERIC) 1.1es*,
- [10] Power Point Hintergrund, Dostupno na: <http://www.seekgif.com/free-image/solid-light-grey-background--13326.html>. *Pristup*: 14. travanj 2020.
- [11] Royalty-Free Music, Dostupno na: <https://incompetech.com/music/royalty-free/index.html?isrc=USUAN1200078>. *Pristup*: 14. travanj 2020

Photo 063. Ptičja perspektiva crkinje / A bird's eye view of a black woman